Lietas Nr. C40123215
Lietas arhīva Nr. CA-0071-16/11

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Liepājā 2016.gada 19.janvārī

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese L. Vēbere
tiesneses A. Klaiše un L. Kraule
ar sekretāri E. Ansuli
izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu apelācijas kārtībā pēc /Persona A/ apelācijas sūdzības par Ventspils tiesas 2015.gada 12.novembra spriedumu /Persona B/ prasībā pret /Persona A/ par uzturlīdzekļu piedziņu.
Tiesas sēdē tiesas kolēģija

k o n s t a t ē j a

2015.gada 25.jūnijā (ar precizējumiem 2015.gada 13.jūlijā) Ventspils tiesā /Persona B/ (turpmāk – prasītājs) cēlis prasību pret /Persona A/ (turpmāk – atbildētāja) par spieduma atcelšanu daļā, ar kuru no viņa piedzīti uzturlīdzekļi /Persona C/ uzturam atbildētājas labā, par šī nolēmuma izpildes apturēšanu un par uzturlīdzekļu piedziņu no atbildētājas /Persona C/ uzturam.
Prasības pieteikumā norādīts, ka saskaņā ar 2011.gada 11.aprīļa spriedumu lietā Nr. C40148910 pušu kopīgie nepilngadīgie dēli /Persona C/ un /Persona D/ dzīvo pie atbildētājas un prasītājs atbilstoši šim spriedumam maksā bērnu uzturēšanai uzturlīdzekļus. Taču šī sprieduma izpildes turpināšanai vairs nav pamata, jo kopš 2015.gada 14.jūnija /Persona C/ dzīvo pie prasītāja, tādēļ prasītājs vēršas tiesā ar prasību. Strīds starp pusēm nepastāv par to, ka /Persona C/ dzīvo pie prasītāja, nevis pie atbildētājas, tādēļ ar spriedumu nav jānosaka bērna dzīves vieta. Prasība pamatota uz Civillikuma (turpmāk – CL) 177. un 179.pantu.
2015.gada 7.septembrī tiesā saņemti atbildētājas rakstveida paskaidrojumi, kuros norādīts, ka viņa prasību neatzīst. Neuzskata, ka prasītājs labprātīgi sācis izrādīt interesi par dēlu. Likums nenosaka kā vienīgo veidu uzturam skaidru naudu, bet kvalitatīvu pārtiku no vecāsmātes saimniecības prasītājs atteicās pieņemt. Atbildētājai nav šaubas par to, ka dēla /Persona C/ dzīvesvieta bija 17 gadus un ir joprojām pie viņas, jo tas ir dēla interesēs. Prasītājs noklusējis faktu, ka /Persona C/ 2015.gada jūnijā saņēma algu 280 EUR un ka 2015.gada vasarā prasītājs bija izbraucis no valsts atpūtas ceļojumā, līdz ar ko dēls /Persona C/ bija atstāts viens vismaz piecas dienas, par ko atbildētāja ziņojusi bāriņtiesai. Atbildētāja ir piedāvājusi prasītājam nemaksāt uzturlīdzekļus tikai par tām dienām, kuras dēļ ciemojas pie viņa. Tā kā prasītājs joprojām labprātīgi maksā ar tiesas spriedumu piespriestos uzturlīdzekļus dēla /Persona C/ uzturam, prasība, atbildētājas ieskatā, ir absurda.
Ar Ventspils tiesas 2015.gada 12.novembra spriedumu apmierināta /Persona B/ prasība pret /Persona A/. Tiesa izbeigusi uzturlīdzekļu piedziņu /Persona C/ uzturam 110 LVL apmērā mēnesī, kas piedzīti pamatojoties uz Ventspils tiesas 2011.gada 11.aprīļa spriedumu lietā Nr. C40148910 ar 2015.gada 25.jūniju. Tiesa piedzinusi no atbildētājas prasītāja labā uzturlīdzekļus dēla /Persona C/ uzturam 108 EUR ik mēnesi līdz pilngadības sasniegšanai, bet ne mazāk kā 30% apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas, uzturlīdzekļi piedzīti, sākot ar 2015.gada 25.jūniju.
Tiesa konstatējusi, ka ar 2011.gada 11.aprīļa spriedumu lietā Nr.C40148910 no prasītāja atbildētājas labā piedzīti uzturlīdzekļi /Persona C/ un /Persona D/ uzturam 110 LVL mēnesī katram.
Tiesa secinājusi, ka, kā to nosaka CL 178.pants, dēla /Persona C/ aprūpi un uzraudzību īsteno prasītājs, līdz ar to uzturlīdzekļu piedziņa atbildētājas labā /Persona C/ uzturēšanai ir pārtraucama.
Tiesa spriedumā atsaukusies uz CL 179.pantu un Ministru kabineta 15.01.2013. noteikumiem Nr.37 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" un atzinusi, ka atbildētājai ik mēnesi jāmaksā dēla /Persona C/ uzturēšanai ir 108 EUR neatkarīgi no viņas mantas stāvokļa un ienākumiem.
Tiesa atzinusi, ka vecāku pienākums bērnu apgādāt ir absolūts, beznosacījuma vecāku pienākums. Šādu ar likumu uzliktu pienākumu bērna vecāki nevar atcelt pēc sava ieskata (LR Augstākās tiesas Senāta 2001.gada 28.februāra

spriedums lietā Nr.SKC-107).
Par atbildētājas norādīto iespēju sniegt materiālu palīdzību, dodot produktus no mātes saimniecības, tiesas ieskatā, puses var vienoties, taču tas nevar būt par pamatu prasības noraidīšanai.
Tiesa atzinusi, ka prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu bērna uzturam, tie piedzenami no brīža, kad celta prasība tiesā, jo ar prasības celšanas brīdi persona uzsāk savu ar likumu garantēto civilo tiesību aizsardzības realizāciju tiesā (sk. LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007.gada 29.augusta spriedumu lietā Nr. SKC – 556). Līdz ar to, tiesas ieskatā, uzturlīdzekļi piedzenami no prasības iesniegšanas dienas tiesā, t.i. no 2015.gada 25.jūnija.
Tiesa atzinusi, ka uzturlīdzekļu piedziņa /Persona C/, pamatojoties uz tiesas 2011.gada 11.aprīļa spriedumu lietā Nr.C40148910, pārtraucama ar 2015.gada 25.jūniju.
Par šo spriedumu apelācijas sūdzību iesniegusi /Persona A/, uzskata spriedumu par nepamatotu un pārsūdz to pilnā apjomā, lūdz to atcelt un izskatīt lietu pēc būtības.
[1.] Atbildētāja sūdzībā norāda, ka tiesa, pieņemot spriedumu, nepatiesi vadījusies no pieņēmuma, ka atbildētājai nav iebildumu, ka dēls /Persona C/ ikdienā dzīvo pie tēva un reizēm ciemojas pie mātes. Norāda, ka dēla /Persona C/ pastāvīgā dzīvesvieta līdz šim bija un būs pie mātes, jo tas ir viņa interesēs.
[2.] Tiesa nav vērtējusi apstākli, ka ar spēkā stājušos Kurzemes apgabaltiesas spriedumu civillietā Nr.40150504 dēla /Persona C/ dzīvesvieta noteikta pie mātes un kopš 2005.gada viņai noteikta atsevišķa aizgādība pār /Persona C/. Līdz ar to, pastāvot šiem apstākļiem, nav pamatota prasība par uzturlīdzekļu piedziņu no atbildētājas prasītāja labā.
[3.] Tiesa nav vērtējusi faktu, ka prasītājs 2015.gada jūlijā divas nedēļas pavadīja ārpus Latvijas, līdz ar to ir pierādīts, ka prasītājs fiziski šajā laikā nevarēja būt kopā ar dēlu /Persona C/.
[4.]Taisot spriedumu tiesa nav vērtējusi, ka prasītājs pats labprātīgi joprojām maksā uzturlīdzekļus dēla /Persona C/ uzturam, tādējādi ar savu rīcību faktiski atzīstot, ka tie viņai pienākas.
Paskaidrojumus uz apelācijas sūdzību iesniedzis prasītājs, norādot, ka atbildētāja nav minējusi apstākļus, kuru dēļ no 2015.gada 14.jūnija dēls /Persona C/ sāka dzīvot pie tēva. Tam par iemeslu bija konflikts, kura laikā atbildētāja bija emocionāli vardarbīgi un agresīvi ietekmējusi /Persona C/, tika izsaukta policija. Uzskata, ka dēls /Persona C/ dzīvo pie viņa, jo viņš veic dēla ikdienas aizgādību, dzīvo kopā ar bērnu, nodrošinot viņa drošību, aprūpi un uzturēšanu. Norāda, ka ar Kurzemes apgabaltiesas spriedumu lietā Nr. C40150504 nav noteikta atsevišķa aizgādība, kā apelācijas sūdzībā cenšas norādīt atbildētāja, bet gan noteikta ikdienas aizgādība pār dēliem. Reālā dzīves situācija ir mainījusies, kas jāņem vērā tiesai. Uzskata, ka tiesai nav iesniegti pierādījumi, ka atbildētāja būtu iebildusi vai vērsusies bāriņtiesā ar iebildumiem par to, ka dēls /Persona C/ dzīvo pie tēva, līdz ar to strīda par šo faktu nav. Apelācijas sūdzībā minētā prasītāja divu nedēļu prombūtne ir atbildētājas sagrozīts un nepamatots apgalvojums, jo dēls /Persona C/ ne mirkli nebija atstāts viens, jo trīs dienas atradās sava pilngadīgā brāļa /Persona E/ uzraudzībā, jo dzīvoja /Adrese A/. Norāda, ka uzturlīdzekļus atbildētājai turpina maksā, jo tas noteikts ar Ventspils tiesas spriedumu lietā Nr.C40148910, kas joprojām ir spēkā esošs. Ja atbildētāja būtu uzskatījusi, ka saņemt uzturlīdzekļus par bērnu, kas pie viņas nedzīvo, ir netaisnīgi, viņai bija iespēja šo uzturlīdzekļu daļu atskaitīt atpakaļ, kas ne reizi netika darīts.
Tiesas sēdē apelācijas sūdzības /Persona A/ nav ieradusies tiesai nezināmu iemeslu dēļ.
Tiesas kolēģija atzīst, ka nav pamata lietas izskatīšanas atlikšanai, jo netiek konstatēts neviens no Civilprocesa likuma (turpmāk-CPL) 209. un 210.pantā minētajiem lietas izskatīšanas atlikšanas pamatiem, jo par tiesas sēdi paziņots pienācīgā kārtā, nosūtot pavēsti uz atbildētājas norādīto adresi, atbildētāja nav tiesai darījusi zināmus neierašanās iemeslus.
Apelācijas instances tiesas sēdē prasītājs /Persona B/ uzturēja spēkā prasību uz prasības pieteikumā izklāstītajiem pamatiem, vienlaicīgi lūdzot noteikt spriedumam nekavējošu izpildi, jo uzturlīdzekļu jautājums nevar gaidīt. Papildus prasītājs paskaidroja, ka ir vērsies bāriņtiesā, kura ir intervējusi /Persona C/, kurš izteicis vēlēšanos palikt dzīvot pie tēva. Šo pierādījumu viņš iesniedz apelācijas instances tiesā, jo pirmās instances tiesā nekas neliecināja, ka atbildētāja strīdēsies par to, kur jādzīvo dēlam. Prasītājs apliecināja, ka uzturlīdzekļu maksājumus dēla /Persona C/ uzturam pārtraucis, sākot ar 2015.gada 1.novembri, kad sapratis, ka atbildētāja negrasās šo naudu atgriezt viņam atpakaļ. Līdz tam maksājis, jo nav vēlējies, lai atbildētāja nodot likumīgā spēkā esošu spriedumu piespiedu izpildei.
Civillietu tiesas kolēģija, izvērtējusi pušu paskaidrojumus, iesniegtos pierādījumus, atzīst, ka prasība ir apmierināma.
Pamatojoties uz CPL 432.panta piekto daļu, tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar ko pievienojas sprieduma motivācijai, taču atzīst, ka uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma izmaiņām jānotiek nevis, sākot ar 2015.gada 25.jūniju, bet gan ar 2015.gada

1.jūliju. Turklāt spriedumā tiek ietverts arī papildus juridiskais pamatojums, tādējādi atbildot uz apelācijas sūdzībā izteiktajiem iebildumiem.
[1.] Lietā tiek nodibināts, ka nepilngadīgais /Persona C/ kopš 2015.gada jūnija vidus pats pieņēmis lēmumu pārcelties dzīvot pie tēva (prasītājs lietā). Šo apstākli atbildētāja nav apstrīdējusi nedz rakstveida paskaidrojumos uz prasību, nedz apelācijas sūdzībā. Tas apstāklis, ka atbildētāja subjektīvi uzskata, ka bērna interesēs būtu dzīvot pie viņas, nevar ietekmēt reālu notikumu, proti,- to, ka septiņpadsmit gadus vecs jaunietis izlēmis pārcelties dzīvot pie tēva. Par bērna viedokli liecina apelācijas instancē iesniegtais tikšanās apraksta protokols, kurā bāriņtiesas locekle sarunas laikā ar /Persona C/, nodibinājusi, ka /Persona C/ vēlas palikt dzīvot pie tēva.
Tiesas kolēģija, balstoties uz dzīvē gūtiem novērojumiem un savu darba un dzīves pieredzi, atzīst, ka septiņpadsmit gadīga bērna pārliecinoši pausts viedoklis par to, pie kura no vecākiem viņš vēlas dzīvot, ir respektējams, jo dzīves vietas noteikšana pretēji tik nobrieduša bērna vēlmēm, var radīt tikai pretreakciju un nevēlamu stresu bērnam. Šāds tiesas nolēmums varētu tikt taisīts tikai tad, ja lietā tiek nodibināti tādi apstākļi, kas norāda uz draudiem bērna dzīvībai, veselībai, normālai attīstībai, kādi izskatāmajā lietā netiek nodibināti.
[2.] Atbildētājas apgalvojums par to, ka ar spēkā stājušos Kurzemes apgabaltiesas spriedumu civillietā Nr.C40150504 dēla /Persona C/ dzīvesvieta noteikta pie mātes un kopš 2005.gada viņai noteikta atsevišķa aizgādība pār /Persona C/. Ar minēto spriedumu tiesa noteikusi, ka /Persona C/ atrodas atbildētājas ikdienas aizgādībā, attiecīgi no prasītāja atbildētājas labā tika piedzīti uzturlīdzekļi /Persona C/ uzturam. Šajā spriedumā tiesa nav lēmusi par viena vecāka atsevišķās aizgādības nodibināšanu.
Līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā.
Civillikumam 178.panta pirmā daļa (redakcijā, kas stājusies spēkā 2013.gada 1.janvārī) paredz, ka gadījumos, kad vecāki dzīvo šķirti, vecāku kopīga aizgādība turpinās, bet bērna aprūpi un uzraudzību īsteno tas no vecākiem, pie kura bērns dzīvo.
Jautājums par to, pie kura no vecākiem bērns dzīvo, jāizlemj abiem vecākiem vienojoties, bet domstarpības risināmas bāriņtiesā. Atbildētāja nav iesniegusi pierādījumus tam, ka būtu ar aktīvām darbībām un rīcību iebildusi pret to, ka /Persona C/ dzīvos pie tēva.
[3.] prasītājs neapstrīd faktu, ka 2015.gada vasarā bijis atvaļinājumā ārzemēs un /Persona C/ palicis Latvijā, taču paskaidro, ka /Persona C/ dzīvojis viņa dzīves vietā, kur dzīvojis arī /Persona C/ pilngadīgais brālis /Persona E/.
Atbilstoši Civillikuma 177.pantam viena no vecāku aizgādības obligātajām komponentēm nenoliedzami ir bērna uzraudzība- rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu. Iepriekš minētā situācija nenorāda uz to, ka septiņpadsmit gadīga bērna atstāšana uz nedēļu pilngadīga radinieka (brāļa) ikdienas uzraudzībā, būtu vērtējama kā bērna apdraudējums. Arī tas apstāklis, ka bērns vasarā vairākas dienas dzīvo pie saviem vecvecākiem nevar kalpot par pamatu prasības noraidīšanai, jo bērnam ir tiesības uzturēt personiskus kontaktus ar saviem vecvecākiem.
Saskaņā ar CL 179.panta pirmo daļu vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Strīdus par uzturlīdzekļiem bērnam izšķir tiesa.
Savukārt likuma piektā daļa nosaka, ka minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru nodrošināt ir pienākums katram no vecākiem neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa, nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērna vecumu.
[4.] Prasītājs apliecina, ka līdz pat /Datums U/ ir labprātīgi maksājis uzturlīdzekļus gan dēla /Persona D/, kurš joprojām dzīvo pie atbildētājas, gan dēla /Persona C/ uzturam - 157 EUR katram bērnam (ar spriedumu piedzīti 110 LVL), neskatoties uz to, ka Atis kopš 2015.gada jūnija dzīvo pie viņa.
Tiesas kolēģija atzīst, ka šāda rīcība neliecina par to, ka prasītājs akceptējis atbildētājas tiesības saņemt šos uzturlīdzekļus dēla /Persona C/ uzturam, jo, izejot no tā, ka pušu savstarpējās attiecības regulāri tiek risinātas tiesās, tiesas kolēģijai nerodas šaubas par to, ka gadījumā, ja prasītājs būtu pārstājis labprātīgi maksāt ar spriedumu piedzītos uzturlīdzekļus, atbildētāja būtu nodevusi tiesas nolēmumu piespiedu izpildei.
Katram tiesību subjektam ir jārīkojas atbilstoši CL 1.pantam, proti,- savas tiesības jāizlieto un pienākumi jāpilda pēc labas ticības. Uzturlīdzekļu devuma pienākums gulstas uz abiem vecākiem, taču situācijā, kad bērns ir pārcēlies uz pastāvīgu dzīvi pie tēva, mātei bija jāapsver jautājums par to, vai viņai ir tiesības paturēt sev naudas līdzekļus, kurus viņai maksā tēvs šī bērna uzturam, jo naudas līdzekļi var tikt izlietoti tikai un vienīgi bērna vajadzību apmierināšanai (ēdiens, apģērbs, mājokļa u.c. izdevumi).
Izejot tieši no tā, ka uzturlīdzekļu maksāšanas mērķis ir bērna ikdienas vajadzību segšana, tiesas kolēģija atzīst, ka uzturlīdzekļu piedziņas grozīšana var notikt ar kalendārā mēneša sākuma datumu, nevis ar datumu, kad prasība celta tiesā. Apstāklis, kas kalpo par pamatu prasītāja atsvabināšanai no uzturlīdzekļu piedziņas atbildētājas labā, iestājies /Datums V/ (/Persona C/ pārcēlies dzīvot pie tēva). Prasība celta tiesā 2015.gada 25.jūnijā. Tādējādi tiesas

kolēģija uzskata, ka prasītājam bija pienākums samaksāt atbildētājai uzturlīdzekļus par /Datums W/, jo atbildētāja acīmredzami plāno ģimenes budžetu un šajā mēnesī bija rēķinājusies ar to, ka saņems uzturlīdzekļus dēla /Persona C/ uzturam, arī šī mēneša tēriņi lielā mērā attiecināmi uz /Persona C/ aprūpi (mājokļa izdevumi u.c.).
Tādējādi uzturlīdzekļu piedziņa ir pārtraucama ar 2015.gada 1.jūliju.
Tā kā vecāki savstarpēji nav varējuši vienoties par uzturlīdzekļu maksāšanu situācijā, kad no trim pušu kopdzīvē dzimušajiem viens nepilngadīgais dēls dzīvo pie tēva, bet viens pie mātes, tiesai ir pamats uzturlīdzekļu piedziņai no atbildētājas dēla /Persona C/ uzturam.
Par uzturlīdzekļu apmēru strīda nav un arī nevar būt, jo CL 179.pants paredz, ka minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam ir pienākums nodrošināt katram no vecākiem neatkarīgi no viņu spējām uzturēt bērnu un neatkarīgi no viņu mantas stāvokļa.
Tiesas sēdē prasītājs izteicis lūgumu, lai spriedums tiktu izpildīts nekavējoties. Izlemjot šo lūgumu tiesas kolēģija atzīst, ka uzturlīdzekļu lietās CPL 205.panta norma pieļauj nekavējošas izpildes noteikšanu, turklāt uzturlīdzekļi tiek piedzīti ar mērķi, lai tas no vecākiem, pie kura bērns dzīvo, pēc iespējas operatīvāk un ātrāk varētu saņemt regulārus ikmēneša maksājumus no otra vecāka, līdz ar to lūgums ir apmierināms. Nekavējoša izpilde nosakāma vienlaicīgi arī spriedumam daļā, ar kuru tiek pārtraukta uzturlīdzekļu piedziņa no prasītāja atbildētājas labā, jo tas ir tikai loģiski (abi pieteiktie prasījumi ir savstarpēji cieši un neatraujami saistīti).
Tā kā abas puses ir atbrīvotas no tiesas izdevumu samaksas, kā to nosaka CPL 42.panta ceturtā daļa, nesamaksātos tiesas izdevumus par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādi jāuzņemas valstij.
Pamatojoties uz minēto un Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 205., 430., 432., 434. pantu, Civillikuma 179.pantu,
Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

Apmierināt /Persona B/ prasību pret /Persona A/ par uzturlīdzekļu piedziņu.
Piedzīt no /Persona A/, personas kods /Personas kods A/, /Persona B/, personas kods /Personas kods B/, labā uzturlīdzekļus /Persona C/, personas kods /Personas kods C/, uzturam, sākot ar 2015.gada 1.jūliju līdz pilngadībai 108 EUR (simtu astoņi *euro*) apmērā ik mēnesi, bet ne mazāk kā 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēnešalgas.
Noteikt, ka /Persona B/ labā piedzītās naudas summas ieskaitāmas kontā Nr. /IBAN A/, /Organizācija A/.
Sākot ar 2015.gada 1.jūliju pārtraukt uzturlīdzekļu piedziņu pēc Ventspils tiesas 2011.gada 11.aprīļa sprieduma civillietā Nr.C40148910 daļā, ar kuru no /Persona B/ piedzīti uzturlīdzekļi /Persona A/ labā nepilngadīgā /Persona C/ uzturam 110 LVL apmērā.
Noteikt spriedumam nekavējošu izpildi.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā.

Pilns sprieduma teksts sastādīts /Datums X/.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese L. Vēbere
Tiesnese A. Klaiše
Tiesnese L. Kraule